

ALMA MATER
EUROPAEA
UNIVERZA
FAKULTETA ISH

MRC

MEDNARODNI RAZISKOVALNI CENTER
DRUGE SVETOVNE VOJNE MARIBOR

SINAGOGA

CENTER JUDOVSKE KULTURNE
DEDIŠČINE SINAGOGA MARIBOR

ZNANSTVENA
KONFERENCA

80 LET PO ZMAGI: SPOMIN, RESNICA IN ZAVEZA MIRU

KNJIŽICA S PROGRAMOM, POVZETKI REFERATOV IN
PREDSTAVITVAMI AVTORJEV

8. MAJ 2025

MRC Maribor/Stalag XVIII D, Melje

WWW.MRC-MARIBOR.COM

UREDIL **Daniel Siter**

OBLIKOVANJE IN PRELOM **drugaOblika, Robert Rošker s.p.**

TISK **Tabula d.o.o.**

NAKLADA **60 izvodov**

KRAJ IN LETO IZDAJE **Maribor, 2025**

80 LET ZMAGE

Koliko besed bo o tem veličastnem jubileju povedanih. Koliko spominov obujenih. Koliko čestitk izrečenih in solza potočenih. Milijoni in milijoni so padli za zmago nad nacizmom in fašizmom v drugi svetovni vojni. Za zmago, mir in toliko želeno sožitje med narodi. Danes se ne poklanjamo samo vojakom Rdeče armade, ampak tudi Američanom, Britancem in številnim borcem odporiških gibanj, partizanom in vsem, ki so prispevali, da smo vrsto let živeli v miru. Mir je danes na naši zemlji najpomembnejša vrednota, ki se je ne da izboriti zgolj z orožjem. Na to opozarjajo obrazi vojnih ujetnikov v taborišču smrti Stalag XVIII D v Mariboru. Taborišče, kjer so mladi fantje z upanjem na svobodo umirali tudi za to, da ohranjamo spomin nanje in zgodovinsko resnico. Da spoštujemo preteklost za blaginjo prihodnosti.

Za nove zmage, brez vojn.

JANEZ UJČIČ

DIREKTOR MEDNARODNEGA RAZISKOVALNEGA CENTRA DRUGE SVETOVNE VOJNE MARIBOR

»Družé Tito, rat je završen. 15. maja, 16.00 na Dravi«

POVZETEK

KLJUČNE BESEDE

II. svetovna vojna,
zaključne vojaške operacije,
3. jugoslovanska armada,
Kosta Nagy/Nađ,
4. operativna cona,
Josip Broz – Tito

V naslovu navedeno depešo je poslal poveljnik 3. jugoslovanske armade general Kosta Nagy/Nađ (1911, Petrovaradin – 1986, Beograd). Nađ je bil sicer eden najbolj sposobnih partizanskih poveljnikov. Omeniti velja vsaj njegovo izjemno pomembno poveljevanje partizanskim enotam v Bosanski krajini v letih 1942–1943. Zato ni presenetljivo, da je bil prav Nađ poveljnik ene izmed štirih armad, tj. največjih jugoslovanskih enot v zaključnih vojaških operacijah II. svetovne vojne. Povod za navedeno depešo je predaja pretežno hrvaških kvizlinških enot 15.

maja 1945 pri Pliberku. Ta predaja je bila posledica vojaškega sodelovanja slovenskih enot 4. operativne cone, enot Nađove 3. armade in britanskih enot. Glede na vojaško hierarhijo je razumljivo, zakaj je bil Nađ tisti, ki je o tem neposredno obvestil vrhovnega poveljnika jugoslovanske vojske Josipa Broza – Tita (1892, Kumrovec – 1980, Ljubljana). Do zdaj je bilo v slovenskem zgodovinopisju spregledano, da je to zgodovinsko pomembno depešo poslal Nađ iz Maribora. Pomen Maribora v maju leta 1945 potrjuje tudi Titov obisk 31. maja 1945.

Življenji in smrti Izaka Koreckega in Grigorija Gildenberga

POVZETEK

Tone Ferenc (1927, Veržej – 2003, Ljubljana), nedvomno najboljši slovenski poznavalec II. svetovne vojne, je leta 1985 v predavanju ob 40. obletnici prihoda Rdeče armade v Prekmurje povedal, da »je na tem ozemlju delovalo okrog 60 tisoč rdečearmejcev.« iz dveh sovjetskih armad: 27. med 28. marcem in 5. aprilom 1945 in 57. po 5. aprilu 1945. Ta ugotovitev pomeni, da je bilo delovanje Rdeče armade v Prekmurju ena največjih vojaških operacij II. svetovne vojne na ozemlju današnje Slovenije. Pomeni pa tudi, da so bili med sovjetskimi vojaki v Prekmurju

KLJUČNE BESEDE

II. svetovna vojna, Prekmurje, Rdeča armada, 57. sovjetska armada, Judje

nedvomno tudi Judje, ki so 1. 1. 1945 predstavljali 1,63 % rdečearmejcev. Za dva izmed njih gardnega majorja Izaka Koreckega (1915, Kamianji Brid (Žitomir) – 1945, n. p.) iz 73. gardne strelske divizije in podporočnika Grigorija Gildenberga (1924, Horol (Poltava) – 1945, Gerlinci) iz 523. minometnega polka, oba sta bila pripadnika 57. sovjetske armade in sta padla aprila 1945 v Prekmurju, nam viri omogočajo, da vsaj na kratko opišemo njuni življenji in smrti.

AVTORJU

Boris Hajdinjak je od leta 2017 direktor Centra judovske kulturne dediščine Sinagoga Maribor. Je avtor člankov in knjig o srednjeveški in zgodnjenovoveški zgodovini Slovenije, o zgodovini Maribora v prvi polovici 20. stoletja ter zgodovini holokavsta v Sloveniji in državah nekdanje Jugoslavije. Kot avtor ali soavtor je sodeloval pri razstavah muzejev v Brežicah, Čakovcu, Lendavi, Ljubljani, Mariboru, Murski Soboti, Novi Gorici, na Ptujju

in Rajhenburgu ter v Ravnah na Koroškem in Velenju. Njegovi najbolj obsežni razstavi o holokavstu sta »Tu se je smrt utrudila do smrti ...«: slovenske žrtve Auschwitzta (2020) in *Zgodba o dveh transportih: medžimurski in prekmurski Judje med holokavstom* (2023). Bil je sopobudnik postavitve *stolpersteinov* v Mariboru, Ljubljani, Lendavi, Murski Soboti in Šalovcih ter imenovanja petih Prekmurcev za *pravičnike med narodi*.

DR. MARJAN LINASI

KOROŠKI POKRAJINSKI MUZEJ

Veliki finale na Koroškem: Zadnji boji na evropskih tleh teden dni po končani drugi svetovni vojni

POVZETEK

Po preboju sremske fronte sredi aprila 1945 so se z Balkanskega polotoka pospešeno umikale sile okrog 400.000 pripadnikov nemške armadne skupine E in jugovzhodnega bojišča, ki jim je poveljeval generalpolkovnik Alexander Löhr, z njimi pa okrog 200.000 pripadnikov oboroženih sil NDH in črnogorskih četnikov, pozneje tudi slovenskih domobrancev, ter velike množice civilnih beguncev. Njihov cilj je bil čimprejšnji umik na avstrijsko ozemlje in predaja britanski armadi. Jugoslovanska armada je imela kot cilj s svojo 4. armado čimprej priti do Trsta in ga osvojiti pred zahodnimi zavezniki, skupaj z enotami 9. korpusa zasesti zahodne slovenske etnične meje in čimprej prodreti na Koroško v obliki dveh krakov klešč, katerih levi krak bi tvorile sile 4., desni pa sile 3. jugoslovanske armade. Vmesni prostor bi po tem strateškem načrtu zapolnili z enotami 4. operativne cone, zlasti s 14. divizijo. Namen take strategije je bil zajetje umikajočih se nasprotnikovih vojsk. Zaradi hitre zasedbe karavanških prelazov s strani partizanske vojske sta umikajočim preostali samo še dve možnosti za umik: čez prelaz Ljubelj oziroma skozi pravkar dograjen predor, in skozi Mislinjsko dolino v smeri proti Dravogradu. Nazadnje jim je ostala samo druga izmed njiju. Le manjši del umikajočih je ubral druge, stranske

KLJUČNE BESEDE

ustaši, četniki, armadna skupina E, domobranci, Poljana

AVTORJU

Rojen 10. 6. 1958 v Slovenj Gradcu. Osnovno šolo je obiskoval v Slovenj Gradcu, nato v letih 1973–77 gimnazijo Ravne na Koroškem. Od 1977 do 1982 je študiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani zgodovino (samostojna študijska smer). Kot štipendist Občinske kulturne skupnosti Slovenj Gradec se je 1. oktobra 1983 zaposlil v Koroškem pokrajinskem muzeju. V letih 1986 do 1999 je bil ravnatelj (direktor) muzeja. Leta 1999 je opravil magisterij, leta 2008 pa doktorat na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Leta 2011 je pridobil še

poti, zlasti skozi Zgornjo Savinjsko dolino. Na ozkem območju so se po že končani vojni oblikovala štiri bojišča. Prvo je bilo pri Borovljah, kjer so se z Bračičevo brigado, v katero je bil vključen tudi Koroški odred s tremi bataljoni in avstrijsko enoto, ob nemških spopadle zlasti sile slovenskega domobranstva. Drugo bojišče se je oblikovalo pri Dravogradu, tretje pri Doliču, kjer je 17. vzhodnobosanska divizija potiskala sile NDH proti Dravogradu, tam pa so jih prestrezale enote 3. jugoslovanske armade, bolgarske enote in 14. divizije. Četrto bojišče se je oblikovalo na Poljani pod prelazom Holmec. Na vseh naštetih so potekali boji med 10. in 14. majem 1945. Na Poljani je prišlo 13. maja do kratkega, a ostrega spopada z nemško 104. lovsko divizijo in mornariškimi enotami, ki so se nazadnje vdale. Dne 14. maja pa je prišlo do celodnevnih bojov s silami NDH in črnogorskimi četniki, ki jih trije partizanski bataljoni niso uspeli zadržati. Dne 15. maja je prišlo do vdaje omenjenih na Libučki gmajni pred Pliberkom, potem ko jih tudi 5. britanski korpus ni bil pripravljen sprejeti. Zlasti ustaši in črnogorski četniki so doživeli svoj žalosten konec večinoma v protitankovskem jarku v okolici Maribora in na Pohorju.

strokovni naziv Muzejski svetnik. Njegovo področje raziskovanja je novejša koroška zgodovina na obeh straneh saintgermainске meje, zlasti čas nacizma in protinacističnega odpora. Posebej ga zanimajo žrtve druge svetovne vojne, v zadnjem času pa tudi burna dogajanja v letih 1918–1920, zlasti boji za severno mejo in koroški plebiscit. Njegova bibliografija obsega več kot 400 enot, od tega 12 knjig in razstavnih katalogov (od teh tri v soavtorstvu).

METKA FUJS

Zadnji dnevi vojne in prvi dnevi svobode v Prekmurju

POVZETEK

Slovenski narodnoosvobodilni svet je jeseni 1944 reorganiziral mrežo odborov Osvobodilne fronte in ustanovil okrožje Ljutomer, ki je obsegalo Pomurje z okrajem Ormož. Vojna se je bližala koncu in prodiranje Rdeče armade preko Madžarske je nakazovalo, da bo ta najprej dosegla Prekmurje. Za slovenske narodne interese je bilo pomembno, da tukaj še pred tem vzpostavijo dovolj močno osvobodilno organizacijo, ki bo prevzela oblast. Del načrta je bila ustanovitev oborožene partizanske enote. Konec januarja 1945 so v Motvarjevcih ustanovili Prekmursko partizansko četo, ki je marca opravila pohod preko Goričkega do Porabja in tako nakazala območje, ki ga nameravajo obvladovati. Prekmurje je bilo v tem času polno beguncev iz vzhodne Madžarske in umikajočih se enot nemške armade z Balkana. Enote Rdeče armade so zadnjega marca dosegle Porabje in severne predele Prekmurja, kjer so se v Hodošu 1. aprila 1945 srečali s skupino borcev Prekmurske čete. Ti so nato z njimi 3. aprila prišli v Mursko Soboto, ki je umikajoča madžarska in nemška vojska nista branili. Po osvoboditvi Lendave in neuspešnem poskusu preboja nemške obrambe ob reki Muri je del Rdeče armade prebil nemško obrambo na Kučnici in nadaljeval prodiranje v Avstrijo. Del enot je nadaljeval s forsiranjem Mure, kjer se je fronta zadržala vse do konca vojne. Postavili so komando mesta Murska Sobota, ki je bila pristojna za celotno pokrajino in je delovala do 16. maja, ko so zadnji

sovjetski vojaki zapustili Prekmurje. Borci Prekmurske čete so sledili gibanju Rdeče armade, vzpostavljali so t. i. komand mest v osvobojenih krajih, organizirali so Prekmursko vojno območje na čelu katerega je bil komandant čete Filip Korošec in začeli izdajati lastne dokumente z oznako NOV in PO Slovenije. Poleg vojaške organizacije so postavljali tudi krajevne odbore OF katerih pomembna naloga je bila usklajevanje akcij z Rdečo armado. Najpomembnejša je bila evakuacija prebivalcev vasi ob Muri. 8. aprila 1945 je iz Beograda preko Madžarske prispela v Prekmurje delegacija predsedstva Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta v kateri so bile pomembne osebe slovenskega osvobodilnega gibanja s sodelavci. Ti so prevzeli že organizirano vojaško in civilno upravo. Poleg okrajnih odborov OF (pozneje ljudskih odborov), so ustanovili Komisijo za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev in Komisijo za upravo narodne imovine ter postavili Vojaško sodišče za Prekmurje in Štajersko, ki je izreklo prve sodbe z usmrčitvami. Organizirali so preskrbo prebivalstva in vojske, zagnali proizvodnjo v industrijskih obratih in pouk v osnovnih šolah, ustanovili množične organizacije, sprejeli sklep o gradnji skupne grobnice za padle sovjetske vojake, začeli izdajati časopis Novi čas in poleg drugega do 7. maja 1945 opravili mobilizacijo v Prekmurko brigado, ki je sodelovala v zaključnih vojaških operacijah proti nemški vojski na Slovenskih tleh.

AVTORICI

Metka Fujs je profesorica zgodovine in sociologije ter muzejska svetnica. Do upokojitve 2023 je bila kustosinja za zgodovino v Pomurskem muzeju Murska Sobota in dvajset let direktorica istega muzeja. Članica organov več mednarodnih in nacionalnih organizacij na področju delovanja muzejev in muzeologije, vodja ali izvajalka projektov na področju zgodovine in varovanja

ter interpretiranja kulturne dediščine. Nosilka lokalnih in nacionalnih priznanj za muzejske projekte. Raziskovalka na področju zgodovine in muzeologije. V njenem ospredju je raziskovanje prekmurske družbeno-politične in socialne zgodovine s poudarkom na kulturnih in narodnih razmerjih v 19. in 20. stoletju.

Koncentracijska taborišča in koroški ujetniki

POVZETEK

V drugi svetovni vojni je imela nemška oblast na okupiranem slovenskem ozemlju pred seboj zelo jasen cilj – sistematsko germanizacijo okupiranega območja. Prvi načrtovani korak v tej smeri bi pomenil razlastitev in deportacijo okoli 260.000 Slovencev v Srbijo in Hrvaško, njihova mesta pa bi prevzeli volksdeutscherji iz območja celotne Jugoslavije. Nemška oblast svojega velikopoteznega načrta germanizacije zaradi nadaljnjega poteka vojne ni mogla uresničiti, kljub temu pa je več deset tisoč slovenskih prebivalcev postalo žrtev ponemčevalne politike. V obdobju od junija do septembra 1941 je okupator v Srbijo in Hrvaško poslal okoli 17.000 Slovencev, ki so pripadali slovenskemu političnemu in družbenemu vodilnemu sloju. Oktobra istega leta se je začel proces izseljevanja skupno 37.000 Slovencev in Slovenk v različna »preselitvena« taborišča in taborišča za prisilno delo v Nemčiji ali v koncentracijska taborišča. Nacistična koncentracijska taborišča so se vzpostavila že kmalu po Hitlerjevem prevzemu oblasti leta 1933, v njih pa so najprej zapirali nemške politične nasprotnike, predvsem iz vrst socialnih demokratov in komunistov. Med prvimi Slovenci

so bili tja poslani koroški Slovenci (po letu 1938), po aprilski vojni leta 1941 pa tudi prebivalci iz nemškega dela slovenskega okupiranega ozemlja. Za deportacije iz tega območja je bil večinoma pristojen Gestapo Celovec, ki je imel svojo izpostavo tudi v Dravogradu (ta se je vmes preselila na Prevalje in pozimi leta 1944 nazaj v Dravograd), v nevarnosti pa so bili vsi Slovenci, ki bi na kakršenkoli način ogrozili oz. nastopali proti nacistični oblasti. Gestapo je svojo izpostavo oz. oporišče imel tudi v Slovenj Gradcu. V referatu bodo predstavljene do sedaj znane smrtne žrtve iz Koroške ter njihova pot v različna taborišča Tretjega rajha: Dachau, Auschwitz, Mauthausen, Sachsenhausen, Buchenwald in Neuengamme. Na podlagi ohranjenih pričevanj preživelih ujetnikov in ujetnic bodo predstavljeni drobcji taboriščnih izkušenj, od ujetništva v zloglasnih gestapovskih zaporih v Dravogradu, življenja v taborišču, taboriščnih predmetov v Koroškem pokrajinskem muzeju, do vrnitve domov po osvoboditvi ter družbene stigme, ki so jo doživeli mnogi preživeli taboriščniki.

KLJUČNE BESEDE:

koncentracijska taborišča,
koroški ujetniki, taboriščniki,
gestapovski zapori v Dravogradu,
pot domov

AVTORICI

Lea Knez, mag. prof. zgod. je zaposlena v Koroškem pokrajinskem muzeju, kjer se poleg pedagoškemu delu posveča raziskovanju lokalne zgodovine v 20. stoletju, predvsem obdobju druge svetovne vojne in slovenskim ujetnikom ter ujetnicam v koncentracijskih taboriščih. Leta 2021 je pod okriljem

Združenja Retrospektive izdala svojo prvo znanstveno monografijo *Koncentracijsko taborišče Neuengamme 1938–1945: Slovenski ujetniki in njihova usoda*, v letošnjem letu pa je napisala več prispevkov, ki osvetljujejo koncentracijska taborišča oz. ujetnike iz Koroške.

DARJAN LORENČIČ

OŠ JAKOBSKI DOL IN OŠ SV. TROJICA

Od okupacije do osvoboditve: življenje v Mariboru med drugo svetovno vojno skozi pričevanja

POVZETEK

Prispevek temelji na ustnih zgodovinskih virih in analizira izkušnje dveh žensk iz različnih socialnih okolij - Silve Brglez (roj. Pongračič, 1924) iz mariborske meščansko-delavske družine in Angele Opresnik (roj. Kocbek, 1933) iz kmečke družine - med nemško okupacijo Maribora in okolice v drugi svetovni vojni. Silva, hči žandarja, je odraščala v meščanskem okolju na mariborskem Taboru. Njena izkušnja odraža specifično situacijo mestnega delavskega sloja, kjer je nemška okupacija pustila drugačne posledice kot na podeželju. Bila je uspešna športnica pri Sokolu. Delala je v tekstilni tovarni Avgusta Ehrlicha, kasneje pa v tovarni letalskih delov (po osvoboditvi Tovarna avtomobilov Maribor). Angela je izhajala iz revne kmečke družine z Vukovskega vrha, ki je redno prodajala zelenjavo na

mariborski tržnici, tudi med bombardiranjem mesta. Obe pričevalki sta navkljub različnemu socialnemu ozadju opisali podobne izkušnje z dvojezičnostjo (slovenščina-nemščina), kar je olajšalo sobivanje z okupatorjem. Prispevek posebej analizira, kako je socialni položaj vplival na doživljanje vojne in kakšen je bil odziv različnih socialnih skupin na prihod osvobodilnih sil. Metodološko prispevek temelji na komparativni analizi dveh življenjskih zgodb, ki razkrivata vpliv socialnih razlik na doživljanje vojnega obdobja. Pričevanja so dopolnjena z zgodovinskimi viri, kar omogoča celovit vpogled v življenje običajnih ljudi med vojno ter v načine, kako so se spoprijemali z vsakdanjimi težavami in negotovostmi.

KLJUČNE BESEDE

Maribor, okupacija, druga svetovna vojna, pričevanja, osvoboditev, Rdeča armada.

AVTORJU

Darjan Lorenčič (1992) je diplomiral leta 2015 na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru iz zgodovine. Po dokončani prvi stopnji je študij nadaljeval na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru in magistriral iz zgodovine leta 2022 z delom *Rdeča armada in osvoboditev Prekmurja leta 1945*. Med študijem je izdal prvi svoj prvenec, poljudnoznanstveno monografijo z naslovom

1919: rdeče Prekmurje, kjer je raziskoval vlogo Vilmoša Tkalca v prevratnem obdobju Prekmurja neposredno po prvi svetovni vojni. Raziskovalno se ukvarja s sodobno zgodovino, predvsem z medvojnimi obdobjem in drugo svetovno vojno. Trenutno je učitelj zgodovine, geografije, domovinske in državljanske kulture in etike na OŠ Jakobski Dol in OŠ sv. Trojica.

Sovjetska zveza in sovjetski vojni ujetniki v Stalagu XVIII D v oziru na Ženevske (1929) in Haaške konvencije (1899 in 1907)

POVZETEK

Zametke mednarodnega vojnega prava in vojnih zločinov so v letih 1899 in 1907 v Haagu na Nizozemskem določile Haaške konvencije, ki so uvedle osnovna načela o vojnih ujetnikih. Glavno pobudo za prvo srečanje v Haagu sta avgusta 1898 na sprejemu tujih diplomatskih predstavništev v Sankt Petersburgu podala ruski car Nikolaj II. in njegov zunanji minister grof Muravyov. Ruski imperij (in kasneje Sovjetska zveza) je v celoti podpisal in ratificiral vseh šest dokumentov. Drugo srečanje v Haagu je že leta 1904 predlagal ameriški predsednik Theodore Roosevelt, a je bila zaradi izbruha rusko-japonske vojne preložena na čas med 15. junijem in 18. oktobrom 1907. Haaška konvencija iz leta 1907 ni doprinesla velikih sprememb ali dejanskih izboljšav, večinoma je izboljšala pravno terminologijo. Bolj se je osredotočila na pravila in omejitve pomorskega vojskovanja. Rusko carstvo je leta 1909 ratificiralo prvih sedem konvencij, deveto in deseto ter trinajsto konvencijo. Junija 1918 je vlada Sovjetske zveze priznala obveznosti Haaške konvencije (1907). V Ženevi so bile preko Henryja Dunanta na pobudo Mednarodnega odbora Rdečega križa (ustanovljenega leta 1863 v Ženevi) podpisane štiri konvencije: 1864, 1906, 1929 in 1949. Za ravnanje z vojnimi ujetniki in njihovo oskrbo je bila pred začetkom druge svetovne vojne najpomembnejša tretja, podpisana 27. julija 1929 in zadnjič posodobljena leta 1949. Haaške

konvencije iz let 1899 in 1907 o vojnih zakonih, običajih in ujetnikih veljajo za osnovno podlago Ženevske konvenciji o ravnanju z vojnimi ujetniki iz leta 1929, ki sklepe v Haagu ne nadomešča, temveč jih dopolnjuje. Konvencija iz Ženeve (1929) je prvi samostojni pravni instrument s poudarkom na individualnih pravicah ujetnikov in institucionalni vlogi Rdečega križa. Zajemal je 97 členov in je bil obsežnejši od Haaške konvencije iz leta 1907. Podpisalo in ratificiralo jo je 47 držav – brez Sovjetske zveze, ki ni sodelovala niti pri njeni pripravi. Avtor bo v konferenčnem prispevku analiziral temeljne razloge za sovjetsko odsotnost pri podpisovanju imenovane konvencije ter vzroke za nemško nespoštovanje in hudo kršenje določil Ženevske konvencije iz leta 1929, zlasti njenega 82. člena – pomembne novosti tega dokumenta. Ta pravi, da so vojaki Rdeče armade navkljub dejstvu, da Sovjetska zveza ni podpisala konvencije, vendarle spadali pod določila in obligacije Ženevske konvencije, saj je sporazum podpisala Nemčija. Hitler, nacistična Nemčija in nemško vojaško poveljstvo torej niso imeli pravne osnove za nespoštovanje Ženevske konvencije glede sovjetskih ujetnikov. Navkljub temu je nacistični aparat pobil več kot 3,3 milijona sovjetskih vojnih ujetnikov, od tega nekaj tisoč tudi v nacističnem taborišču za vojne ujetnike Stalag XVIII D v okupiranem Mariboru.

KLJUČNE BESEDE

Ženevska konvencija,
Haaški pravilniki,
82. člen,
Sovjetska zveza,
sovjetski ujetniki,
Stalag XVIII D

▣ AVTORJU

Dr. Daniel Siter (1992) je slovenski zgodovinar, docent in raziskovalec na Univerzi Alma Mater Europaea ter zunanji sodelavec in vodja znanstvenoraziskovalne in publicistične dejavnosti v Mednarodnem raziskovalnem centru druge svetovne vojne Maribor. Raziskovalno se ukvarja s sodobno zgodovino prve polovice 20. stoletja. Specializiran je za življenje Adolfa Hitlerja, zgodovino nacizma, ujetniških taborišč, Kulturbunda, nemške manjšine v Kraljevini Jugoslaviji, okupacijskih meja in nemške okupacijske politike na Slovenskem. Je avtor odmevne monografije *Rogaška Slatina pod kljukastim križem* (v dveh izdajah v

letih 2021 in 2023) – priznanje zanjo mu je izkazal predsednik Republike Slovenije Borut Pahor; urednik in avtor monografije izdane pri mednarodni založbi Lit Verlag, prejemnik priznanj ter avtor člankov, recenzij, vabljenih predavanj, intervjujev v oddajah, podkastih (AIDEA) in platformah (TED Talk X) in odmevnih razstav – zadnje v Moskvi na povabilo Muzeja zmage (2024). Redno sodeluje na domačih in mednarodnih konferencah (Almati/Kazahstan, Johannesburg/Južna Afrika, Canterbury/Anglija, Praga, Zagreb, Beograd ...) v vlogah avtorja, organizatorja in moderatorja.

PROGRAM

11.00

OTVORITEV RAZSTAVE AVTORJA DR. DANIELA SITERJA

**"KO ODPOVE PRAVO:
STALAG XVIII D MED UNIČEVALNOSTJO IN OSVOBODITVIJO"**

IN

ZNANSTVENA KONFERENCA

**80 LET PO ZMAGI:
SPOMIN, RESNICA IN ZAVEZA MIRU**

MODERATOR

DOC. DR. DANIEL SITER

UNIVERZA ALMA MATER EUROPAEA

MEDNARODNI RAZISKOVALNI CENTER DRUGE SVETOVNE VOJNE MARIBOR

JANEZ UJČIČ

DIREKTOR MEDNARODNEGA RAZISKOVALNEGA CENTRA
DRUGE SVETOVNE VOJNE MARIBOR

**Pozdravni nagovor v imenu MRC
Maribor: 80 let zmage**

ZVEZDAN MARKOVIČ

UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VOJAŠKO DEDIŠČINO /
VOJAŠKI MUZEJ SLOVENSKE VOJSKE

**Bojne aktivnosti 3. jugoslovanske
armade v zaključnih operacijah 1945:
od sremske fronte do Koroške**

BORIS HAJDINJAK

DIREKTOR CENTRA JUDOVSKO KULTURNE DEDIŠČINE SINAGOGA MARIBOR

**»Druže Tito, rat je završen.
15. maja, 16.00 na Dravi«**

DR. MARJAN LINASI

KOROŠKI POKRAJINSKI MUZEJ

**Veliki finale na Koroškem: Zadnji boji
na evropskih tleh teden dni po
končani drugi svetovni vojni**

METKA FUJS

**Zadnji dnevi vojne in prvi dnevi
svobode v Prekmurju**

BORIS HAJDINJAK

SINAGOGA MARIBOR

**Življenji in smrti Izaka Koreckega
in Grigorija Gildemberga**

LEA KNEZ

KOROŠKI POKRAJINSKI MUZEJ

Koncentracijska taborišča in koroški ujetniki

DARJAN LORENČIČ

OŠ JAKOBSKI DOL IN OŠ SV. TROJICA

**Od okupacije do osvoboditve:
življenje v Mariboru med drugo
svetovno vojno skozi pričevanja**

DR. DANIEL SITER

UNIVERZA ALMA MATER EUROPAEA

MEDNARODNI RAZISKOVALNI CENTER DRUGE SVETOVNE VOJNE MARIBOR

**Sovjetska zveza in sovjetski vojni ujetniki
v Stalagu XVIII D v oziru na Ženevske (1929)
in Haaške konvencije (1899 in 1907)**

RAZPRAVA

ZAKLJUČEK